

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 534/2021 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen ulkomaalaistaustaisten henkilöiden ylliedustuksesta seksuaalirikoksissa

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Olli Immosen /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 534/2021 vp:

Mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä seksuaalirikollisuuden torjumiseksi ja

aikooko hallitus ryhtyä toimenpiteisiin kansalaisten turvallisuuden parantamiseksi tiukentamalla maahanmuuttopolitiikkaa ja sitä koskevaa lainsäädäntöä kasvaneen ulkomaalaisperäisen seksuaalirikollisuuden torjumiseksi?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen nykyisessä hallitusohjelmassa kiinnitetään erityistä huomiota henkilökohtaiseen koskemattomuuteen sekä henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten, erityisesti lapsiin kohdistuvien rikosten sekä lähisuhdeväkivallan vähentämiseen. Erityisen haavoittuvassa asemassa olevien uhrien auttamiseksi matalan kynnyksen ilmoitusmahdollisuuksia parannetaan ja vahvistetaan viranomaiskäytäntöjä. Seksuaalista hyväksikäyttöä ja väkivaltaa kokeneiden lasten auttamiseksi edistetään Lastenasiantalo-mallin laajentamista, minkä toteuttamiseksi terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen koordinoimaan Barnahus-hankkeeseen on palkattu kaksi poliisiasiantuntijaa vuodelle 2021. Oikeusministeriön vastuulla oleva seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistaminen on myös parasta aikaa valmisteilla. Uudistuksen lähtökohtana on vahvistaa fyysistä koskemattomuutta ja ottaa seksuaalirikosten määrittelyn keskeiseksi perustaksi vapaaehtoisuuden puuttumisen. Valmisteilla olevien uudistusten myötä useiden seksuaalirikosten rangaistusmaksimi on muuttumassa nykyistä ankarammaksi.

Rikosvastuun toteutumiseksi ja rikosten käsittelyaikojen nopeuttamiseksi poliisin, syyttäjien ja tuomioistuinten voimavaroja on lisätty ja lisätään siten, että koko oikeudellisen prosessin käsitteilyajat lyhenevät. Hallitus on sitoutunut hallitusohjelman kirjauksen mukaisesti nostamaan vuoteen 2022 mennessä poliisien määrää 7 500 henkilötyövuoteen. Vahvistuvat voimavarat kohdennetaan poliisin operatiiviseen toimintaan rikosten selvitysprosenttien parantamiseksi ja poliisin hälytysvasteaikojen turvaamiseksi. Vuoden 2020 henkilöstölisäyksiä kohdistettiin nimenomaisesti lapsiin ja nuoriin kohdistuvien rikosten torjuntaan. Vuoden 2022 talousarvioesityksessä hallitus on esittämässä poliisille lisärahoitusta kehystason päälle ja poliisin budjettirahoitus on tämän

myötä suurempi kuin koskaan aiemmin. Sisäministeriö on lisäksi esittänyt poliisille lisätalousarviossa 30 miljoonan lisärahoitusta henkilöstön määrän turvaamiseksi ja tämä sisältyy myös valtiovarainministeriön vastineeseen. Lisämääräraha tukee hallitusohjelman mukaisen henkilöstötaavoitteen saavuttamista.

Sisäministeriö on asettanut tulosohjausprosessin kautta poliisille tavoitteeksi toteuttaa työssään ennalta ehkäiseviä toimintamalleja, kuten lähisuhdeväkivallan torjuntaan ja ennaltaehkäisemiseen käytettävää moniammatillista MARAK-mallia. Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan toimikunnan painopisteitä vuodelle 2021 ovat poliisin osaamisen kehittäminen etenkin valvonta- ja hälytystoiminnassa sekä MARAK-menetelmän levittäminen. Poliisihallitus on saanut sosiaali- ja terveysministeriöltä vuodeksi 2021 erillisrahoituksen tavoitteiden edistämiseksi.

Suomessa oleskeleva ulkomaalainen on normaalissa rikosoikeudellisessa vastuussa teoistaan. Hänet tuomitaan rikoksesta rangaistukseen, kuten muutkin rikoksiin syyllistyneet. Suomessa oleskeluluvalla oleskeleva ulkomaalainen voidaan rikoksen perusteella myös karkottaa maasta. Maahanmuuttovirasto päättää maasta karkottamisesta poliisilaitoksen tai rajatarkastusviranomaisen esityksestä taikka omasta aloitteestaan. Poliisin tai rajatarkastusviranomaisen on tehtävä karkottamisesitys Maahanmuuttovirastolle mahdollisimman pian sen jälkeen, kun karkottamisedellytykset ovat mahdollisesti olemassa.

Jos kyseessä on kolmannen valtion kansalainen, karkottaminen voi olla seuraus syyllistymisestä rikokseen, jonka enimmäisrangaistus on vuosi vankeutta tai enemmän. Jos karkottamisesityksen taustalla on rikoksesta tuomittu rangaistus, tuomion ei tarvitse olla lainvoimainen. Lähes kaikki, ja kaikki alaikäisiä koskevat, rikoslaissa mainitut seksuaalirikokset ylittävät karkottamiskynnyksen. Henkilön ei myöskään tarvitse saada vuoden vankeusrangaistusta – riittää, että sellainen olisi lain mukaan mahdollinen. Henkilö voidaan karkottaa myös, jos hän on syyllistynyt toistuvasti rikokseen. Tällöin ei ole asetettu rangaistusmaksimia koskevaa kynnystä. Lisäksi karkottaminen ei aina edes edellytä rikokseen syyllistymistä, vaan karkottaa voidaan myös henkilö, joka on muuten vaaraksi toisten turvallisuudelle.

Karkottamista koskevassa asiassa on suoritettava kokonaisharkinta, jonka avulla varmistetaan perustuslain perusoikeuksia koskevien säännösten, erityisesti yksityis- ja perhe-elämän suojan, sekä ihmisoikeussopimusvelvoitteiden huomioiminen. Tätä harkintavaltaa ei ole mahdollista kaventaa. On kuitenkin huomattava, että kyse on aina harkinnasta: korkein hallinto-oikeus on ratkaisukäytännössään todennut, että kokonaisharkinnassa on yhtäältä otettava huomioon rikoksen laatu ja toisaalta valittajan henkilökohtaiset olosuhteet ja myös punninnut, onko karkottamispäätös linjassa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön kanssa. Asian kannalta olennaisia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisuja ovat esimerkiksi KHO:2017:121, KHO:2020:67 ja KHO:2021:100. Kun ulkomaalainen karkotetaan Suomesta, oleskelulupa raukeaa automaattisesti.

Laki mahdollistaa myös pakolaisen karkottamisen, mutta palauttamiskiellon periaate estää pakolaisen palauttamisen valtioon, johon nähden hän on edelleen kansainvälisen suojelun tarpeessa. Perusteet henkilön pakolaisaseman tai toissijaisen suojelun aseman lakkauttamiselle arvioidaan karkottamisasian yhteydessä.

Vuoden 2019 alussa voimaan tullut ulkomaalaislain muutos mahdollistaa rikoksen perusteella tehdyn karkottamispäätöksen täytäntöönpanon 30 päivän kuluttua tiedoksiannosta, jollei hallinto-oikeus toisin määrää. Jos karkotettava suorittaa rangaistustaan vankilassa, hänelle voidaan tehdä karkottamispäätös, joka pannaan täytäntöön, kun rangaistus on suoritettu. Voimassa oleva lainsäädäntö mahdollistaa siten jo nyt rikokseen perustuvan karkottamispäätöksen nopean täytäntöönpanon.

Oleskelulupa voidaan jättää myöntämättä, jos ulkomaalaisen katsotaan vaarantavan yleistä järjestystä tai turvallisuutta. Yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen katsotaan kuuluvan kaikki se, jolla pyritään takaamaan yhteiskunnan jäsenille turvallinen ja viihtyisä elin- ja toimintaympäristö, torjumaan ja selvittämään rikoksia sekä oikeudenloukkauksia ja ennaltaehkäisemään ja poistamaan häiriöitä. Oleskelulupa voidaan siten jättää myöntämättä, jos henkilö on syyllistynyt rikoksiin. Pakolaisasemaa ei voi jättää antamatta pelkästään sillä perusteella, että hakija on tehnyt rikoksen Suomessa. Toissijainen suojeluasema voidaan tällä perusteella jättää myöntämättä.

Kansalaisuuslain perusteella kansalaisuushakemukseen voidaan tehdä kielteinen päätös, jos nuhteettomuusedellytys ei täyty. Suomen kansainvälisistä velvoitteista ja perustuslaista seuraa, että kynnys Suomen kansalaisuuden poistamiseen on erittäin korkealla. Kansalaisuuslakia muutettiin 1.5.2019 voimaan tulleella lailla siten, että Suomen kansalaisuuden voi menettää henkilö, joka on lainvoimaisella tuomioilla tuomittu maanpetos-, valtiopetos- tai terrorismirikoksesta vähintään viiden vuoden vankeus- tai yhdistelmärankaistukseen.

Voimassa oleva lainsäädäntö antaa jo nyt mahdollisuudet huomioida oleskelulupa- ja maastapoistamisharkinnassa sen, että henkilö on syyllistynyt rikoksiin Suomessa oleskelunsa aikana. Asiaa koskevia lainsäädäntömuutoksia ei tällä hetkellä ole valmisteilla.

Suomessa tuomitun oleskeluluvan peruuttamista ja karkottamista koskenutta kansalaisaloitetta KAA 5/2019 vp käsitellessään eduskunta hyväksyi lausumaehdotuksen, jossa eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii seksuaalirikoksiin ja törkeisiin rikoksiin syyllistyneiden ulkomaalaisten nopeasta ja tehokkaasta maasta poistamisesta sekä varmistaa muutoinkin kansalaisten turvallisuuden tunteen, rikosten uhrien ja asianosaisen itsensä oikeusturvan parantamiseksi entistä sujuvammat käsittelyprosessit rikosasioissa. Hallituksen tulee antaa hallintovaliokunnalle selvitys tehdyistä toimenpiteistä ja niiden tuloksista vuoden 2022 syysistuntokauden alkuun mennessä. Vastaus lausumaan valmistellaan sisäministeriössä yhteistyössä muiden asiassa toimivaltaisten ministeriöiden kanssa.

Helsingissä 26.10.2021

Sisäministeri Maria Ohisalo